

SPRAWOZDANIE

dotyczące sprawozdania finansowego Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji
Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej za rok budżetowy 2016 wraz z odpowiedzią
Wspólnego Przedsięwzięcia

(2017/C 426/05)

SPIS TREŚCI

	<i>Punkt</i>	<i>Strona</i>
WPROWADZENIE	1-6	32
Ustanowienie Wspólnego Przedsięwzięcia F4E	1-2	32
Zarządzanie	3-4	32
Cele	5	32
Zasoby	6	32
OPINIA	7-29	32
Opinia na temat wiarygodności rozliczeń	8	33
Opinia na temat legalności i prawidłowości dochodów leżących u podstaw rozliczeń ..	9	33
Opinia na temat legalności i prawidłowości płatności leżących u podstaw rozliczeń ..	10-20	33
Objaśnienie uzupełniające	11-20	33
Zadania kierownictwa i osób odpowiedzialnych za zarządzanie	21-23	34
Zadania Trybunału dotyczące kontroli sprawozdania i transakcji leżących u jego podstaw	24-28	34
ZARZĄDZANIE BUDŻETEM I FINANSAMI	30	35
Wykonanie budżetu za rok 2016	30	35
MECHANIZMY KONTROLI WEWNĘTRZNEJ	31-35	35
Monitorowanie na poziomie ogólnym zamówień i dotacji na składniki operacyjne ...	31-34	35
Strategia zwalczania nadużyć finansowych	35	36
ZAŁĄCZNIK – DZIAŁANIA PODJĘTE W ZWIĄZKU Z ZESZŁOROCZNYMI UWAGAMI		37

WPROWADZENIE

Ustanowienie Wspólnego Przedsięwzięcia F4E

1. Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER⁽¹⁾ i Rozwoju Energii Termojądrowej („Wspólne Przedsięwzięcie F4E”) zostało ustanowione w marcu 2007 r.⁽²⁾ na okres 35 lat. Główne urządzenia do syntezy jądrowej miały zostać zbudowane w Cadarache we Francji, a siedziba Wspólnego Przedsięwzięcia znajduje się w Barcelonie.
2. Członkami założycielami Wspólnego Przedsięwzięcia są: Euratom, reprezentowany przez Komisję Europejską, państwa członkowskie Euratomu oraz Szwajcaria (która zawarła z Euratomem umowę o współpracy).

Zarządzanie

3. Struktura zarządzania Wspólnego Przedsięwzięcia F4E obejmuje radę zarządzającą, dyrektora i inne organy. Rada zarządzająca odpowiada za nadzorowanie Wspólnego Przedsięwzięcia w realizacji jego celów. Dyrektor odpowiada za bieżące zarządzanie Wspólnym Przedsięwzięciem.
4. Pozostałe organy zarządzające Wspólnego Przedsięwzięcia to: biuro, techniczny panel doradczy, komitet ds. zamówień i umów, komitet ds. administracji i zarządzania, komitet ds. kontroli i panel ds. audytu wewnętrznego.

Cele

5. Celami Wspólnego Przedsięwzięcia F4E są:
 - a) wnoszenie wkładu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej („Euratom”) na rzecz Międzynarodowej Organizacji Energii Termojądrowej ITER (ITER IO);
 - b) wnoszenie wkładu Euratomu w realizowane wspólnie z Japonią działania w ramach szerszego podejścia w celu szybkiego uzyskania energii termojądrowej;
 - c) przygotowanie i koordynacja programu działań mających na celu przygotowanie do budowy demonstracyjnych reaktorów syntezy jądrowej wraz z instalacjami towarzyszącymi, w tym międzynarodowej instalacji napromieniowywania materiałów przeznaczonych do syntezy jądrowej (IFMIF – International Fusion Materials Irradiation Facility).

Zasoby

6. W 2016 r. budżet na płatności Wspólnego Przedsięwzięcia F4E wyniósł 720 mln euro (w 2015 r. było to 586 mln euro), a budżet na zobowiązania – 459 mln euro (w 2015 r. było to 467,9 mln euro)⁽³⁾. Na dzień 31 grudnia 2016 r. Wspólne Przedsięwzięcie zatrudniało 415 pracowników (w 2015 r. było to 383 osoby)⁽⁴⁾.

OPINIA

7. Trybunał zbadał:

- a) sprawozdanie finansowe Wspólnego Przedsięwzięcia obejmujące sprawozdanie finansowe⁽⁵⁾ oraz sprawozdanie z wykonania budżetu⁽⁶⁾ za rok budżetowy zakończony w dniu 31 grudnia 2016 r.;
- b) legalność i prawidłowość transakcji leżących u podstaw tych sprawozdań, zgodnie z postanowieniami art. 287 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

⁽¹⁾ International Thermonuclear Experimental Reactor – międzynarodowy eksperymentalny reaktor termojądrowy.

⁽²⁾ Decyzja Rady 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołująca Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznająca mu określone korzyści (Dz.U. L 90 z 30.3.2007, s. 58), zmieniona decyzją Rady 2013/791/Euratom z dnia 13 grudnia 2013 r. (Dz.U. L 349 z 21.12.2013, s. 100) i decyzją Rady (Euratom) 2015/224 z dnia 10 lutego 2015 r. (Dz.U. L 37 z 13.2.2015, s. 8).

⁽³⁾ Drugi budżet korygujący zatwierdzony przez radę zarządzającą w grudniu 2016 r.

⁽⁴⁾ Więcej informacji na temat Wspólnego Przedsięwzięcia F4E i jego działalności można znaleźć na jego stronie internetowej: <http://www.fusionforenergy.europa.eu>.

⁽⁵⁾ Sprawozdanie finansowe składa się z bilansu, sprawozdania z finansowych wyników działalności, rachunku przepływów pieniężnych, zestawienia zmian w aktywach netto oraz opisu znaczących zasad (polityki) rachunkowości i informacji dodatkowej.

⁽⁶⁾ Sprawozdanie z wykonania budżetu obejmuje sprawozdanie, które przedstawia zbiorczo wszystkie operacje budżetowe, i informację dodatkową.

Opinia na temat wiarygodności rozliczeń

8. W opinii Trybunału sprawozdanie Wspólnego Przedsięwzięcia za rok zakończony w dniu 31 grudnia 2016 r. przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach jego sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz wyniki transakcji, przepływy pieniężne i zmiany w aktywach netto za zakończony w tym dniu rok budżetowy, zgodnie z przepisami jego regulaminu finansowego i z zasadami rachunkowości przyjętymi przez księgowego Komisji. Opierają się one na powszechnie przyjętych międzynarodowych standardach rachunkowości sektora publicznego.

Opinia na temat legalności i prawidłowości dochodów leżących u podstaw rozliczeń

9. W opinii Trybunału dochody leżące u podstaw rozliczeń za rok zakończony w dniu 31 grudnia 2016 r. są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach.

Opinia na temat legalności i prawidłowości płatności leżących u podstaw rozliczeń

10. W opinii Trybunału płatności leżące u podstaw rozliczeń za rok zakończony w dniu 31 grudnia 2016 r. są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach.

Objaśnienie uzupełniające

11. Nie podważając opinii wyrażonej powyżej, Trybunał pragnie zwrócić uwagę na następujące kwestie. W przyjętych w dniu 7 lipca 2010 r.⁽⁷⁾ konkluzjach Rady UE zatwierdzono kwotę 6,6 mld euro (wg wartości w 2008 r.) tytułem wkładu Wspólnego Przedsięwzięcia w etap budowy projektu ITER, którego ukończenie początkowo planowano na 2020 r. Kwota ta nie obejmuje kwoty 663 mln euro zaproponowanej w 2010 r. przez Komisję Europejską tytułem rezerwy na nieprzewidziane wydatki⁽⁸⁾.

12. W listopadzie 2016 r. Rada ITER⁽⁹⁾ zatwierdziła nowe podstawowe założenia projektu ITER (zakres, harmonogram i koszt). Ogólny harmonogram projektu⁽¹⁰⁾ został zatwierdzony przez wszystkich członków ITER⁽¹¹⁾, a ogólny koszt projektu został zatwierdzony *ad referendum*, co oznacza, że każdy członek musiał wystąpić o zatwierdzenie kosztów projektu w ramach właściwego dla danego rządu procesu budżetowego.

13. W nowym harmonogramie zatwierdzonym przez Radę ITER przedstawiono podejście czteroetapowe, zgodnie z którym pierwszy strategiczny etap pośredni budowy projektu (etap „pierwszej plazmy”) ma zakończyć się do grudnia 2025 r., a cały etap budowy – do grudnia 2035 r. Stanowi to opóźnienie o 15 lat w stosunku do wyjściowych założeń projektu. Celem nowego podejścia podzielonego na etapy jest lepsze dostosowanie realizacji projektu do priorytetów i ograniczeń wszystkich członków ITER IO.

14. W wyniku zatwierdzenia nowych podstawowych założeń projektu ITER Wspólne Przedsięwzięcie F4E opracowało nowy szczegółowy harmonogram i przeliczyło związany z nim koszt końcowy (EAC) wkładu Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz etapu budowy projektu.

15. Z rezultatów, które przedstawiono radzie zarządzającej Wspólnego Przedsięwzięcia w grudniu 2016 r., wynika, że spodziewane wymagania finansowe w związku z etapem budowy po 2020 r. wyniosą 5,4 mld euro (wzrost o 82 % w stosunku do zatwierdzonego budżetu wynoszącego 6,6 mld euro). Kwota 6,6 mld euro przyjęta przez Radę UE w 2010 r. służy teraz za limit wydatków Wspólnego Przedsięwzięcia do 2020 r.

16. Należy zauważyć, że poza etapem budowy Wspólne Przedsięwzięcie będzie musiało współfinansować etap operacyjny projektu ITER po 2035 r.⁽¹²⁾, a następnie etap dezaktywacji i etap likwidacji projektu. Wysokość wkładów na rzecz tych etapów nie została jeszcze oszacowana.

⁽⁷⁾ Konkluzje Rady z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie stanu zaawansowania projektu ITER (nr ref. 11902/10).

⁽⁸⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 maja 2010 r. w sprawie stanu zaawansowania i możliwości rozwoju projektu ITER (COM(2010) 226 final).

⁽⁹⁾ 19. posiedzenie Rady ITER w dniach 16–17 listopada 2016 r. Rada ITER to organ zarządzający Międzynarodowej Organizacji ITER (ITER IO).

⁽¹⁰⁾ Rada ITER dokonała przeglądu kompletnego zaktualizowanego harmonogramu budowy projektu poprzez etap budowy pierwszej plazmy (2025) aż po etap deuterowo-trytowy (2035) zgodnie z propozycją ITER IO.

⁽¹¹⁾ Chińska Republika Ludowa, Republika Indii, Japonia, Republika Korei, Federacja Rosyjska, Stany Zjednoczone Ameryki i Unia Europejska.

⁽¹²⁾ Etap operacyjny projektu ITER ma trwać do 2037 r.

17. O ile prognozy Wspólnego Przedsięwzięcia F4E dotyczące pierwszej plazmy są spójne z harmonogramem ITER IO dotyczącym projektu, o tyle ogólny harmonogram określa najwcześniejszy termin osiągalny pod względem technicznym⁽¹³⁾.

18. W czerwcu 2017 r. Komisja opublikowała komunikat w sprawie wkładu UE w realizację zreformowanego projektu ITER⁽¹⁴⁾, szukając poparcia Parlamentu Europejskiego i starając się uzyskać upoważnienie od Rady UE do zatwierdzenia nowych podstawowych założeń projektu⁽¹⁵⁾ w imieniu Euratomu.

19. Chociaż nowe podstawowe założenia projektu nie uwzględniają nieprzewidzianych zdarzeń, w swoim komunikacie Komisja zasugerowała, że właściwe byłoby uwzględnienie ewentualnych nieprzewidzianych opóźnień w realizacji harmonogramu do 24 miesięcy oraz możliwości wzrostu nieplanowanych kosztów o 10–20 %⁽¹⁶⁾. Ponadto działania podjęte w celu nieprzekroczenia pułapu budżetowego w wysokości 6,6 mld euro objęły odroczenie udzielenia zamówienia i instalacji wszystkich elementów, które nie są niezbędne z punktu widzenia pierwszej plazmy. Choć podjęto właściwe kroki w celu poprawy zarządzania etapem budowy w ramach projektu ITER i nadzoru nad nim, wciąż istnieje ryzyko dalszego wzrostu kosztów i opóźnień w realizacji projektu w stosunku do nowo zaproponowanych założeń.

20. W dniu 29 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo poinformowało Radę Europejską o swojej decyzji wystąpienia z UE i z Euratomu. Umowa określająca warunki wystąpienia będzie przedmiotem negocjacji. Może to wywrzeć istotny wpływ na przyszłą działalność Wspólnego Przedsięwzięcia F4E i na projekt ITER.

Zadania kierownictwa i osób odpowiedzialnych za zarządzanie

21. Na mocy art. 310–325 TFUE oraz regulaminu finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia kierownictwo odpowiada za sporządzenie i prezentację sprawozdania finansowego zgodnie z powszechnie przyjętymi międzynarodowymi standardami rachunkowości sektora publicznego oraz za legalność i prawidłowość transakcji leżących u podstaw tego sprawozdania. Do zadań kierownictwa należy także zaprojektowanie, wdrożenie i utrzymywanie systemu kontroli wewnętrznej umożliwiającego sporządzenie i prezentację sprawozdania finansowego, które nie zawiera istotnych zniekształceń spowodowanych nadużyciem lub błędem. Kierownictwo odpowiada również za dopilnowanie, by ujęte w sprawozdaniu finansowym działania, transakcje finansowe i informacje były zgodne z odpowiednimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi. Kierownictwo Wspólnego Przedsięwzięcia ponosi ostateczną odpowiedzialność za legalność i prawidłowość transakcji leżących u podstaw sprawozdania.

22. Przy sporządzaniu sprawozdania kierownictwo odpowiada za ocenę zdolności Wspólnego Przedsięwzięcia do kontynuacji działalności, za ujawnienie, w stosownych przypadkach, problematycznych kwestii związanych z kontynuacją działalności oraz za prowadzenie rachunkowości przy założeniu kontynuacji działalności.

23. Do zadań osób odpowiedzialnych za zarządzanie należy nadzór nad sprawozdawczością finansową Wspólnego Przedsięwzięcia.

Zadania Trybunału dotyczące kontroli sprawozdania i transakcji leżących u jego podstaw

24. Celem Trybunału jest uzyskanie wystarczającej pewności, że sprawozdanie finansowe Wspólnego Przedsięwzięcia nie zawiera istotnych zniekształceń, a leżące u jego podstaw transakcje są legalne i prawidłowe, a także przedstawienie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie bądź innym organom udzielającym absolutorium, na podstawie przeprowadzonej przez siebie kontroli, poświadczenia wiarygodności dotyczącego wiarygodności rozliczeń oraz legalności i prawidłowości transakcji leżących u ich podstaw. Wystarczająca pewność oznacza wysoki poziom pewności, lecz nie stanowi gwarancji, że kontrola zawsze wykaże istotne zniekształcenia lub niezgodności, jeżeli takie istnieją. Mogą one być spowodowane nadużyciem lub błędem i są uważane za istotne, jeżeli można zasadnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie wpłyną one na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie takiego sprawozdania.

⁽¹³⁾ Zgodnie z piątą oceną roczną przeprowadzoną przez niezależną grupę ds. przeglądu (31 października 2016 r.) i z treścią sprawozdania szefa zarządzania projektem Wspólnego Przedsięwzięcia F4E przedłożonego radzie zarządzającej w grudniu 2016 r.
⁽¹⁴⁾ COM(2017)319 final z dnia 14.6.2017 r. (wraz z dokumentem roboczym służb Komisji SWD(2017) 232 final z dnia 14.6.2017 r.).
⁽¹⁵⁾ Wkład Euratomu pozostaje bez uszczerbku dla wniosków Komisji i wyniku negocjacji dotyczących wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Euratomu i z wieloletnich ram finansowych po 2020 r.
⁽¹⁶⁾ COM(2017) 319 final z dnia 14.6.2017 r. (wraz z dokumentem roboczym służb Komisji SWD(2017) 232 final z dnia 14.6.2017 r.), rozdział V „ITER: dalsze działania”.

25. W ramach kontroli stosuje się procedury mające na celu uzyskanie dowodów kontroli potwierdzających kwoty i informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym oraz legalność i prawidłowość transakcji leżących u jego podstaw. Wybór tych procedur zależy od osądu kontrolera, w tym od oceny ryzyka wystąpienia – w wyniku nadużycia lub błędu – istotnych zniekształceń sprawozdania rocznego lub istotnej niezgodności transakcji leżących u jego podstaw z wymogami przepisów prawa Unii Europejskiej. W celu opracowania procedur kontroli stosownych do okoliczności (lecz nie na potrzeby sformułowania opinii na temat skuteczności systemu kontroli wewnętrznej) Trybunał, dokonując oceny ryzyka, bierze pod uwagę system kontroli wewnętrznej wykorzystywany do sporządzania i rzetelnej prezentacji sprawozdania oraz do zapewnienia legalności i prawidłowości transakcji leżących u jego podstaw. Kontrola obejmuje również ocenę stosowności przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności szacunków księgowych dokonanych przez kierownictwo oraz ogólnej prezentacji sprawozdania.

26. Jeżeli chodzi o dochody, Trybunał weryfikuje dotacje otrzymane od Komisji Europejskiej i innych zainteresowanych stron oraz ocenia stosowane przez Wspólne Przedsięwzięcie procedury poboru opłat i innych dochodów.

27. Jeżeli chodzi o wydatki, Trybunał bada transakcje płatnicze po tym, jak wydatki zostaną poniesione, ujęte i zatwierdzone. Badanie to obejmuje wszystkie kategorie płatności (w tym płatności z tytułu nabycia aktywów) z wyjątkiem zaliczek w chwili ich wypłaty. Zaliczki bada się po przedstawieniu przez odbiorcę środków uzasadnienia ich właściwego wykorzystania oraz po przyjęciu tego uzasadnienia przez Wspólne Przedsięwzięcie w drodze rozliczenia danej zaliczki, w tym samym roku lub w latach kolejnych.

28. Sporządzając niniejsze sprawozdanie i opinię, Trybunał uwzględnił wyniki badania sprawozdania finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia przeprowadzonego przez niezależnego audytora zewnętrznego zgodnie z przepisami art. 208 ust. 4 rozporządzenia finansowego UE⁽¹⁷⁾.

29. Przedstawione poniżej uwagi nie podważają opinii Trybunału.

ZARZĄDZANIE BUDŻETEM I FINANSAMI

Wykonanie budżetu za rok 2016

30. Ostateczny budżet gotowy do wykonania na 2016 r. obejmował środki na zobowiązania w wysokości 488 mln euro⁽¹⁸⁾ oraz środki na płatności w wysokości 724 mln euro⁽¹⁹⁾. Wskaźniki wykorzystania środków na zobowiązania i środków na płatności wyniosły odpowiednio 99,8 % i 98 %.

MECHANIZMY KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

Monitorowanie na poziomie ogólnym zamówień i dotacji na składniki operacyjne

31. We Wspólnym Przedsięwzięciu F4E obowiązuje system przeprowadzania kontroli w siedzibach kontrahentów. Celem tych kontroli jest weryfikacja spełnienia wymogów w zakresie zapewnienia jakości⁽²⁰⁾.

32. We wrześniu 2016 r. Służba Audytu Wewnętrznego Komisji ukończyła także kontrolę wdrażania ustaleń w zakresie zamówień. Wspólne Przedsięwzięcie jest obecnie w trakcie wdrażania planu działania w reakcji na wynikłe z tej kontroli zalecenia. W ramach monitorowania działań podjętych w następstwie kontroli zarządzania zamówieniami Służba Audytu Wewnętrznego stwierdziła, że wszystkie zalecenia sformułowane przez nią w toku tej kontroli zostały prawidłowo wdrożone przez Wspólne Przedsięwzięcie.

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 (Dz.U. L 298 z 26.10.2012, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Zmiany w ostatecznym zatwierdzonym budżecie na 2016 r. dotyczą głównie 15 mln euro dochodów przeznaczonych na określony cel z funduszu rezerwowego ITER, 13,5 mln euro zobowiązań przeniesionych z poprzedniego roku i 0,5 mln euro odzyskanych płatności w związku z nadpłatami dokonanymi w ramach umów operacyjnych.

⁽¹⁹⁾ Zmiany w ostatecznym zatwierdzonym budżecie na 2016 r. dotyczą głównie 4 mln euro płatności z funduszu rezerwowego ITER.

⁽²⁰⁾ Zakres kontroli obejmuje liczne aspekty realizacji, w tym plan jakości, wszelkie przypadki niezgodności z konkretnym wymogiem, kontrolę zakupów i zarządzanie pracami zleconymi, zarządzanie dokumentacją i danymi, zarządzanie zmianami i odchyleniami, plan kontroli jakości robót inżynierskich, szczegółowy harmonogram realizacji projektu, zarządzanie ryzykiem obciążającym umowę oraz plan kontroli jakości prac technicznych. W ramach 29 kontroli przeprowadzonych w 2016 r. stwierdzono 47 przypadków niezgodności z wymogami w zakresie zapewnienia jakości i 202 obszary wymagające poprawy.

33. W 2016 r. jednostka audytu wewnętrznego Wspólnego Przedsięwzięcia F4E dokonała także przeglądu działań podjętych w wyniku kontroli odnoszącej się do udzielania zamówień dotyczących budynków ITER. Jednostka audytu wewnętrznego z uznaniem odniosła się do wysiłków podjętych przez Wspólne Przedsięwzięcie w zakresie formalizowania i opracowywania procedur, wytycznych, zasad i narzędzi dotyczących udzielania zamówień. Sformułowała także kolejnych sześć zaleceń na rzecz poprawy procedur w tym obszarze.

34. Poziom błędu resztowego w przypadku wypłaconych dotacji nie jest obliczany, ponieważ stanowią one niewielki odsetek budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia F4E⁽²¹⁾ i ze względu na niewielką liczbę przeprowadzanych kontroli *ex post*⁽²²⁾. W 2016 r. Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych rozpoczęła kontrolę *ex post* beneficjenta w imieniu Wspólnego Przedsięwzięcia F4E. Wspólne Przedsięwzięcie podjęło konieczne działania w celu skorygowania błędów wykrytych w ramach kontroli przeprowadzonych w latach ubiegłych.

Strategia zwalczania nadużyć finansowych

35. W czerwcu 2015 r. rada zarządzająca Wspólnego Przedsięwzięcia F4E przyjęła strategię zwalczania nadużyć finansowych i odnośny plan działania. Większość działań została zrealizowana w 2016 r. Wspólne Przedsięwzięcie nie ustanowiło jednak konkretnego mechanizmu w celu usprawnienia monitorowania swoich działań związanych z postępowaniami o udzielenie zamówienia, w szczególności dotyczących oceny ryzyka oraz etapów postępowania, takich jak ocena, negocjacje, udzielanie zamówienia.

Niniejsze sprawozdanie zostało przyjęte przez Izbę IV, której przewodniczył Baudilio TOMÉ MUGURUZA, członek Trybunału Obrachunkowego, na posiedzeniu w Luksemburgu w dniu 3 października 2017 r.

W imieniu Trybunału Obrachunkowego

Klaus-Heiner LEHNE

Prezes

⁽²¹⁾ Od chwili ustanowienia do końca 2016 r. Wspólne Przedsięwzięcie udzieliło 150 dotacji na łączną kwotę 81 mln euro, przy czym w 2016 r. udzieliło ono sześciu dotacji na łączną kwotę 5 mln euro.

⁽²²⁾ Kontroli poddano sześciu beneficjentów i łączną kwotę 6 mln euro, co odpowiada 8 % wszystkich beneficjentów i 7 % wszystkich podpisanych umów o udzielenie dotacji od czasu powołania Wspólnego Przedsięwzięcia F4E.

ZAŁĄCZNIK

Działania podjęte w związku z zeszłorocznymi uwagami

Rok	Uwagi Trybunału	Działania naprawcze (zrealizowane/w trakcie realizacji/ niepodjęte)
	UWAGI DOTYCZĄCE ZARZĄDZANIA BUDŻETEM I FINANSAMI	
	<i>Prezentacja sprawozdania finansowego</i>	
2015	Tabela i dane zawarte w dziale 4.3.1.1 informacji dodatkowych do sprawozdania finansowego zatytułowanym „Ustalenia w sprawie zamówień ITER podpisanych z Międzynarodową Organizacją ITER” przedstawiają zamówienia podpisane (kolumna 3) i zamówienia, na które do tej pory przekazano środki (kolumna 4). W tabeli nie przedstawiono jednak informacji o faktycznym stanie zaawansowania robót w toku. W sprawozdaniu finansowym za 2015 r. Wspólne Przedsięwzięcie uzupełniło te informacje o szacunkowe określenie postępów prac, biorąc pod uwagę łączną wartość wydatków w ramach umów zawartych w następstwie zamówień, oraz schemat wskazujący osiągnięcie celów pośrednich w odniesieniu do każdego ustalenia w sprawie zamówień podpisanego z ITER IO. Mimo uwzględnienia tych szacunków w sprawozdaniu za 2015 r. należy dołożyć starań, by przedstawiać dokładniejsze informacje dotyczące stanu i wartości działań przeprowadzonych dotychczas przez Wspólne Przedsięwzięcie.	w trakcie realizacji
	UWAGI DOTYCZĄCE KLUCZOWYCH MECHANIZMÓW KONTROLNYCH W STOSOWANYCH PRZEZ WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIE SYSTEMACH NADZORU I KONTROLI	
2015	Wspólne Przedsięwzięcie wciąż pracuje nad centralnym, jednolitym systemem w celu zintegrowania wszystkich danych operacyjnych, finansowych i budżetowych, co pozwoliłoby na regularne monitorowanie i kontrolę szacunków, kosztów i odstępstw. Na spotkaniu w dniach 8–9 czerwca 2015 r. rada zarządzająca zatwierdziła wniosek dyrektora o wdrożenie planu zasobów przedsięwzięcia w ciągu dwóch lat.	w trakcie realizacji
2015	Trwają rozmowy z ITER IO na temat systemu służącego do przekazywania informacji na temat stopnia realizacji działań (zarządzanie wartością wypracowaną). Jego celem byłaby poprawa dystrybucji celów pośrednich dotyczących środków finansowych w czasie obowiązywania ustalenia w sprawie zamówienia.	w trakcie realizacji
	<i>Zamówienia i dotacje na składniki operacyjne</i>	
2015	W 2015 r. procedury negocjacyjne stanowiły 45 % spośród 84 postępowań o udzielenie zamówienia na składniki operacyjne (w 2014 r. było to 58 %). Wspólne Przedsięwzięcie ograniczyło wprowadzić w 2015 r. odsetek procedur negocjacyjnych, lecz niezbędne jest podjęcie wysiłków w celu zwiększenia konkurencyjnego charakteru postępowań o udzielenie zamówienia na składniki operacyjne. W przypadku dotacji średnia liczba otrzymanych wniosków wyniosła tylko 1,4 na zaproszenie.	w trakcie realizacji

Rok	Uwagi Trybunału	Działania naprawcze (zrealizowane/w trakcie realizacji/ niepodjęte)
	INNE KWESTIE	
	<i>Ramy prawne</i>	
2015	W dniu 2 grudnia 2015 r. rada zarządzająca Wspólnego Przedsięwzięcia F4E ostatecznie zmieniła jego regulamin finansowy i przepisy wykonawcze w celu dostosowania ich do nowych ram finansowych UE. W lutym 2016 r. Komisja Europejska wydała pozytywną opinię na temat zmian wprowadzonych przez Wspólne Przedsięwzięcie do regulaminu finansowego. Zobowiązała jednak Wspólne Przedsięwzięcie do rozważenia możliwości dopracowania niektórych przepisów wykonawczych dotyczących konkretnych odstępstw od rozporządzenia finansowego UE i od ramowego rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do organów, o których mowa w art. 208.	w trakcie realizacji
	<i>Polityka w zakresie praw własności intelektualnej i przemysłowej</i>	
2015	W dniu 27 czerwca 2013 r. rada zarządzająca przyjęła decyzję w sprawie realizacji polityki przemysłowej Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz jego polityki w zakresie praw własności intelektualnej i rozpowszechniania informacji. W odniesieniu do każdego działania związanego z udzielaniem zamówień Wspólne Przedsięwzięcie opracowało dokument wyznaczający strategię udzielania zamówień. Sporządzono listę kontrolną dotyczącą monitorowania wdrażania strategii udzielania zamówień pod kątem odpowiedzialności za główne elementy każdego z działań związanych z zamówieniami.	w trakcie realizacji
	Do czasu kontroli (kwiecień 2016 r.) Wspólne Przedsięwzięcie F4E wdrożyło już większość postanowień zawartych w decyzji rady zarządzającej z dnia 27 czerwca 2013 r., jednak pięciu z nich nie zrealizowano jeszcze w pełni, a realizacja trzech wciąż była w toku.	zrealizowane
	Planowana jest ocena oddziaływania tych polityk, jednak na razie jej nie przeprowadzono.	w trakcie realizacji
	<i>Umowa z państwem przyjmującym</i>	
2015	Zgodnie z umową z państwem przyjmującym podpisaną z Królestwem Hiszpanii w dniu 28 czerwca 2007 r. stała siedziba miała zostać udostępniona Wspólnemu Przedsięwzięciu w terminie do czerwca 2010 r. Rząd Hiszpanii, po wymianie informacji z przedstawicielami Wspólnego Przedsięwzięcia, przedstawił mu oficjalną ofertę w dniu 10 marca 2015 r. W grudniu 2015 r. państwo przyjmujące poinformowało radę zarządzającą, że rozmowy na poziomie ministerialnym dotyczące sformalizowania tej oferty nie zostały zakończone i zamiast tego zaproponowało rozpoczęcie negocjacji z właścicielem budynku, w którym obecnie zlokalizowana jest siedziba Wspólnego Przedsięwzięcia, mające na celu przekształcenie go w stałą siedzibę Wspólnego Przedsięwzięcia. Podczas kontroli (kwiecień 2016 r.) Wspólne Przedsięwzięcie było w trakcie rozpatrywania tej nowej propozycji.	zrealizowane

Rok	Uwagi Trybunału	Działania naprawcze (zrealizowane/w trakcie realizacji/ niepodjęte)
	<i>Przepisy wykonawcze do regulaminu pracowniczego</i>	
2015	W 2015 r. Wspólne Przedsięwzięcie kontynuowało przyjmowanie przepisów analogicznych do unijnych przepisów wykonawczych do regulaminu pracowniczego. Nadal jednak konieczne jest przyjęcie pewnych szczegółowych przepisów wykonawczych do regulaminu pracowniczego.	zrealizowane

ODPOWIEDŹ WSPÓLNEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA

33. Pięć z sześciu nowych zaleceń jednostki audytu wewnętrznego zostało już wdrożonych (stan na lipiec 2017 r.). Zalecenie, które jest obecnie w realizacji, dotyczy ponownego określenia roli panelu ds. audytu wewnętrznego. Spodziewany termin realizacji tego zalecenia to październik 2017 r., jako że to działanie jest częścią większego projektu mającego na celu optymalizację postępowań otwartych o udzielenie zamówienia.

35. Obecnie F4E ustala wymagania konieczne do określenia parametrów instrumentu, który umożliwi F4E systematyczne gromadzenie informacji na temat wskaźników związanych ze zwalczaniem nadużyć finansowych w postępowaniach o udzielenie zamówienia. Instrument ten także umożliwi pracownikom F4E dodawanie dodatkowych informacji na temat ostrzeżeń związanych z dowolnym postępowaniem o udzielenie zamówienia.

Działania podjęte w związku z zeszłorocznymi uwagami

2015 – Prezentacja sprawozdania finansowego

Unia Europejska stosuje do zarządzania wartością wypracowaną system zaliczania etapów projektu obowiązujący w ITER. Postęp F4E w realizacji unijnej części zamówień jest mierzony przez porównanie wartości zrealizowanych etapów z ich planowaną wartością. Profil stopnia realizacji danego etapu ma w zamierzeniu odzwierciedlać wartość rzeczywiście wykonanej pracy na różnych etapach projektu (tj. projektowanie, produkcja, dostawa, instalacja).

F4E i ITER IO zgodziły się na dostosowanie tego profilu dla każdego ustalenia w sprawie zamówień w celu zagwarantowania, że przez cały czas obowiązywania danego ustalenia właściwa waga jest przypisana do danego zaliczenia etapu, która maksymalnie odzwierciedla stan faktyczny. Zmiany tego typu już zostały wprowadzone dla niektórych przeszłych ustaleń w sprawie zamówień, a dostosowanie profili dla pozostałych ustaleń jest przewidywane na koniec października 2017 r.

2015 – Uwagi dotyczące kluczowych mechanizmów kontrolnych w stosowanych przez Wspólne Przedsięwzięcie systemach nadzoru i kontroli

Punkt pierwszy: W marcu 2016 r. nowy dyrektor F4E zlecił przeprowadzenie niezależnego badania dotyczącego opracowania koncepcji zintegrowanego wielofunkcyjnego systemu oraz zintegrowanego systemu kontroli handlowej i finansowej. Sprawozdanie z badania sporządzono w połowie czerwca 2016 r., a zawarte w nim zalecenia zostały przeanalizowane i przyjęte.

Obecnie F4E pracuje nad wdrożeniem systemu kontroli projektu Przedsięwzięcia, rozwiązaniem, które zostało uznane za mniej skomplikowany i tańszy sposób osiągnięcia większego stopnia zintegrowania informacji finansowych F4E.

F4E wybrało system Ecosys i obecnie trwają prace nad zamknięciem negocjacji dotyczących umowy z dostawcą. Gdy to nastąpi, F4E wdroży etap pilotażowy, a docelowy termin pełnego wdrożenia systemu to pierwszy kwartał 2018 r.

Punkt drugi: Unia Europejska stosuje do zarządzania wartością wypracowaną system zaliczania etapów projektu obowiązujący w ITER. Postęp F4E w realizacji unijnej części zamówień jest mierzony przez porównanie wartości zrealizowanych etapów z ich planowaną wartością. Profil stopnia realizacji danego etapu ma w zamierzeniu odzwierciedlać wartość rzeczywiście wykonanej pracy na różnych etapach projektu (tj. projektowanie, produkcja, dostawa, instalacja).

F4E i ITER IO zgodziły się na dostosowanie tego profilu dla każdego ustalenia w sprawie zamówień w celu zagwarantowania, że przez cały czas obowiązywania danego ustalenia właściwa waga jest przypisana do danego zaliczenia etapu, która maksymalnie odzwierciedla stan faktyczny. Zmiany tego typu już zostały wprowadzone dla niektórych przeszłych ustaleń w sprawie zamówień, a dostosowanie profili dla pozostałych ustaleń jest przewidywane na koniec października 2017 r.

2015 – Zamówienia i dotacje na składniki operacyjne

Mimo ponowienia wysiłków w zakresie komunikacji i rozpowszechniania informacji, zwłaszcza w kontekście nowego regulaminu finansowego, w 2016 r. odsetek procedur negocjacyjnych pozostał na podobnym poziomie jak w latach poprzednich (49 % w 2016 r. w porównaniu z 45 % w 2015 r. i 58 % w 2014 r.). Warto zauważyć, że większość z tych procedur dotyczyła zamówień o niskiej wartości, których wartość realizacji nie przekroczyła progu powodującego obowiązek publikacji określonego w dyrektywie i były one w pełni zgodne z regulaminami finansowymi F4E.

Procedury negocjacyjne o niskiej wartości to około 40 % rocznej liczby zamówień F4E (2016: 41 % liczby zamówień i 0,8 % wartości zamówień; 2015: 43 % liczby zamówień i 0,3 % wartości zamówień), stanowiąc przy tym jedynie około 1 % rocznego budżetu instytucji.

Zastosowanie procedur negocjacyjnych w takich przypadkach (w granicach określonych w regulaminach finansowych F4E) jest przejawem należytego zarządzania finansami, z tego względu że umożliwia F4E efektywniejsze zaangażowanie wewnętrznych zasobów w zamówienia o wysokiej wartości. Z tego względu F4E uważa, że nie są konieczne działania mające na celu dalsze ograniczenie procedur negocjacyjnych dla zamówień o małej wartości, jako że wartość ta jest zgodna z zasadami i przepisami regulaminów finansowych.

Pozostała część procedur negocjacyjnych, zazwyczaj dotycząca zamówień o wyższej wartości (średnio 5 % całkowitej liczby procedur), wynika ze skomplikowanej i innowacyjnej specyfiki działań, w które zaangażowane jest F4E. Cechą charakterystyczną rynku syntezy jądrowej jest to, że w wielu przypadkach konkurencja jest bardzo ograniczona. Powoduje to często ograniczenie konkurencji lub (w skrajnych przypadkach) monopol, a nawet brak odpowiedzi na zaproszenia do składania ofert.

Od 2012 r. F4E zintensyfikowało swoje działania upowszechniające informacje o zamówieniach, jednak udział w procedurach przetargowych jest wciąż na niskim poziomie. W ocenie F4E główną przyczyną źródłową jest nie tyle brak widoczności, ile raczej specyfika zakupów dokonywanych przez F4E (ich sporadyczność). F4E doszło do wniosku, że charakter działań związanych z dużymi projektami z zakresu nauki i technologii sprawia, że ograniczona konkurencja jest niestety faktem, na który pojedyncza instytucja zamawiająca ma tylko ograniczony wpływ.

W efekcie w 2016 r. F4E zaczęło poszukiwać sposobów na rozwiązanie tej kwestii poprzez współpracę z innymi instytucjami zamawiającymi zaangażowanymi w podobne projekty realizowane w Europie, które także muszą sobie radzić z brakiem konkurencji. W celu zwiększenia wpływu inicjatyw mających na celu zapewnienie większej konkurencji i zaangażowania podmiotów z branży F4E założyło forum dla podobnych projektów z zakresu najnowocześniejszych technologii realizowanych w Europie (CERN, ESA, ESS, ESRF, ESO...). Dzięki forum różne organizacje, które napotykały podobne trudności w realizacji projektów, mogą współpracować w celu rozwiązywania tych problemów w sposób lepiej skoordynowany i skuteczniejszy. Założenie forum jest próbą rozwijania stabilniejszego i większego jednolitego rynku dla dużych projektów naukowych, co umożliwi zaangażowanie większej liczby podmiotów.

W lutym 2018 r. w Danii będzie miało miejsce wydarzenie, które da uczestnikom forum możliwość realizacji nowej formy współpracy w praktyce.

2015 – Ramy prawne

We współpracy z Komisją Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Budżetu oraz Dyrekcja Generalna ds. Energii) Wspólne Przedsięwzięcie opracowało wymagane przepisy szczegółowe, które mają zostać dodane do przepisów wykonawczych regulaminu finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia, a które odnoszą się do czterech odstępstw od ogólnego rozporządzenia finansowego UE i ramowego rozporządzenia finansowego przyznanych Wspólnemu Przedsięwzięciu, mających zastosowanie do organów, o których mowa w art. 208.

Rada zarządzająca Wspólnego Przedsięwzięcia w dniu 4 lipca 2017 r. przyjęła poprawki do przepisów wykonawczych, które teraz muszą otrzymać oficjalną pozytywną opinię Komisji Europejskiej. Po wydaniu takiej decyzji cztery przepisy wykonawcze wejdą w życie dnia 1 sierpnia 2017 r.

2015 – Polityka w zakresie praw własności intelektualnej i przemysłowej

Odnosnie do oceny skutków polityki przemysłowej F4E planuje wykorzystać wyniki analizy działalności F4E (oraz projektu ITER jako całości), która będzie przeprowadzona przez Komisję Europejską w latach 2017 i 2018.
